С Т А Н О В И Щ Е

за защита на дисертационен труд „ДРУЖЕСТВЕН ДЯЛ В ООД“ на МАРГАРИТА ИЛИЕВА БАЛАБАНОВА - редовен докторант към БАН, Институт за държавата и правото, Секция „Гражданскоправни науки“, за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в научна област: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.6. Право, докторска програма: Стопанско/търговско право. Научен ръководител доц. д-р Николай Колев

от

проф. д-р Силви Василев Чернев,
професор по гражданско-процесуално право в ЦЮН на Бургаски свободен университет и ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски

Дисертационният труд е обсъден и допуснат до публична защита от Секцията по гражданско правни науки и с решение на Научния съвет към Института за държавата и правото, БАН от 15.07.20 г. е открита процедура по публична защита.

Докторантката е зачислена при условия на редовна докторантура със Заповед № РД-09-69/21.07.2017 г., изм. със Заповед № РД-09-75/08.08.2017 г.

Изследванията по дисертационния труд са извършени самостоятелно и в ИДП - БАН.

Дисертационният труд е придружен от декларация за оригиналност и достоверност, подписана от докторантката.

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Настоящото становище е изготвено с оглед защитата на дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 3.6. „Право” (Стопанско/търговско право) от Маргарита Илиева Балабанова, редовна докторантка към ИДП-БАН.

Процедурата е започната на основание съответните текстове от Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състава на Република България (ППЗРАДРБ) и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в ИДП при БАН (ПУРПНСЗАД), а така също и съгласно решение на Научния съвет на ИДП-БАН (Протокол 15.07.2020 г.)

Представените документи съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и ПУРПНСЗАД в ИДП при БАН.

Процедурата се провежда при условията на пар. 40 от Преходните и Заключителни разпоредби към Закона за изменение и допълнение на ЗРАСРБ (ДВ, бр. 30/2018 г.) и е коректно спазена.

I. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ПРЕДСТАВЕНИЯ ТРУД

1. Обща характеристика

Представеният научен труд „Дружествен дял в ООД” в обем на 284 страници е посветен на основно понятие на търговското право, свързано с най-разпространения вид търговско дружество. Засегнатата в труда проблематика има широк обхват и се отнася не само до проблеми на търговското право, но и до редица други дисциплини, в т. ч. облигационно, наследствено право, граждански

процес и т. н. Разгледаните въпроси много често са спорни и са с висока степен на полезност за практиката, като действащата уредба е критично анализирана от авторката.

Изложението съдържа кратък увод (разположен от авторката в рамките на Първа глава), три глави и също така кратко заключение.

1.2. Първа глава започва с терминологични уточнения във връзка с употреба на термина „дял“. Прави се уговорка, че ще бъдат употребявани различни термини: вноска, дял от капитала на дружеството и дружествен дял. Авторката разглежда употребата на термина „дял“ във връзка с тези три проявни форми, които на различни места се обозначават като „дял“. Правят се позовавания на многобройни законови текстове. (стр. 9 - 10).

След това авторката пристъпва към анализ на съдържанието и на понятията „капитал“ и „имущество на дружеството“ и прави разграничение между двете (стр. 10 – 23).

Прави се подробен анализ на понятието „капитал“, на неговите функции - гаранционна и функцията за осигуряване на начално имущество, като се достига до извод, че при действащата уредба първата функция сама по себе си не е гарантирана и се правят предложения за изменение и допълнение на закона.

Прави се анализ и на понятието „имущество на дружеството“, на начина на формирането му и на основните му елементи.

Анализът на тези две основни понятия е последван от разграничение.

Вторият параграф е посветен на изясняване съдържанието на понятието „дружествен“ дял (стр. 25 и сл.). Прави се пространен обзор на различните становища в теорията и позоваване на разрешаването на въпроса „колко дяла може да притежава един съдружник“. Основавайки се на достигнатото в резултат на анализа, а именно, че

няма пълно съответствие между понятието дружествен дял и членство в ООД, авторката стига до извод, че в чл. 127 ТЗ под дружествен дял от имуществото се има предвид потенциално имуществено право на вземане, а не дял от имуществото на дружеството. Във връзка с този извод на стр. 40 авторката предлага формулировка за нов текст на чл. 127 ТЗ.

При опита за разграничение на дружествения дял с членството в ООД (стр. 43 и сл.) се застъпва становището, че докато имуществените права (към които следва да бъде причислен дружественият дял) са прехвърлими, в т. ч. наследими, членството е строго индивидуално и непрехвърлимо (стр. 45).

След това авторката пристъпва към разграничаване на дружествения дял от участието (дела) в капитала (стр. 48 и сл.). На стр. 50 се застъпва становището, че „участието в капитала е номиналната стойност на дружествения дял“. Следва конкретен анализ на отделни аспекти на ООД в съответствие с него.

В следващата подточка се изследва стойностният аспект на дружествения дял (стр. 57 и сл. - 64). Разглеждат се последователно т. нар. „номинална“, „балансова“, „емисионна или пазарна“ стойност и се прави разграничение от „вноската в имуществото“ (стр. 64).

Докторантката излага изводи от анализа и прави предложения de lege ferenda (стр. 69 и сл.).

В следващото изложение се разглеждат особености, свързани със субектите на дружествения дял и съвместното притежание на такъв (стр. 71 – 108).

В последната (пета) точка на разглежданата глава се прави сравнение и съответно разграничаване между дружествен дял в ООД и такъв в СД; с акция в АД и с предприятието на ООД (стр. 108 – 119).

1.3. Втората глава на дисертацията е посветена на проблематиката на придобиване и разпореждане с дружествен дял в ООД.

Последователно се разглеждат придобиване на дружествен дял чрез поемане на участие в капитала и придобиване чрез договор за прехвърляне на дружествен дял (стр. 120 – 125). По отношение на договорното придобиване се разглеждат въпроси, свързани с предмета, страните, съдържанието и формата на този вид договор (стр. 126 – 138). Внимание е отделено на вписването в на договора в ТРРЮЛНЦ и действието на това вписване (стр. 139 и сл.), включително по отношение на други промени, съпътстващи прехвърлянето (стр. 140 – 150).

След това авторката насочва вниманието си към правните последици на договора за прехвърляне на дружествен дял (както по отношение на страните по такъв договор, така по отношение на дружеството и на трети лица – стр. 151 - 159).

Авторката се спира на приложимостта на общите правила за договорите към този вид договор (стр. 160 – 166). Специално внимание се обръща на винкулирането на дела (стр. 167 - 168).

В следващата част от изложението докторантката се спира на въпросите, свързани с апорт на дружествен дял в ООД в друго търговско дружество (стр. 171 – 187).

С основание специално внимание е отделено на наследяването на дружествен дял в ООД. Изследва се предметът на наследяване, последиците от вписването на такова наследяване; особености при смърт на едноличен собственик на капитала на ЕООД. Не е пропусната проблематиката на възможностите за наследяване по завещание (стр. 211 и сл.).

Втора глава завършва с проблемите на делбата на дружествен дял (стр. 218 – 227), включително посредством договор.

1.4. Третата глава на работата е посветена на дружествения дял като предмет на принудително изпълнение и особен залог (стр. 228 и сл.)

Авторката разглежда предмета на запор и съответно принудително изпълнение; самото налагане на запора върху дружествен дял и последиците на такъв запор по отношение на съдружника и спрямо дружеството (стр. 228 – 242).

В контекста на правилото на чл. 517 ГПК авторката разглежда прекратяването на членство на съдружник в ООД във връзка със започнало принудително изпълнение върху дял от ООД (стр. 243 и сл.); специфика на иска за прекратяване на дружеството (стр. 245 и сл.); ликвидация на дружеството (стр. 250 – 255).

Изложението завършва с анализ на уредбата на залог на дружествен дял в ООД (стр. 256 и сл.). Последователно се разглеждат предметът (в случая на залог на дружествен дял в ООД); формата на договора за особен залог; действието на вписването на такъв залог. Разгледани са правата и задълженията на страните по договор за залог на ООД; изпълнението върху дружествен дял в ООД (стр. 265 и сл.).

Самата работа завършва със съвсем кратко заключение (звучащо като анотация – стр. 273 – 274), библиографска справка и декларация за оригиналност.

2. Положителни характеристики на представения труд

2.1. Обсъжданият труд има изразен монографичен характер: съдържа пространно и всеобхватно изследване на проблематиката, свързана с дружествения дял в ООД.

2.2. Независимо от широката разпространеност на ООД (всъщност най-често срещаната организационна форма на търговско

дружество при нашите условия) както в практиката, така и в теорията има множество дискусионни въпроси, което до голяма степен се дължи на редица несъвършенства на действащата правна уредба. Същевременно, независимо от наличието на голям обем литература по отделните аспекти на предмета на изследване, цялостно изследване липсва. Това прави труда актуален и полезен.

2.3. Работата разкрива задълбочените познания на авторката не само в материята на търговското право, но по общи въпроси на гражданското право, облигационното право, наследственото право, а така също свободно боравене с проблеми на гражданскопроцесуалното право и регистърното[1] право. Макар доста малка част от изложението да се отнася до проблеми на международното частно право и в тази част проличава високата правна грамотност на докторантката.

2.4. Като цяло работата е добре структурирана и балансирана, обхванати са изчерпателно почти всички въпроси, отнасящи се до поставената тема, а изложението е последователно.

2.5. Езикът е ясен и прецизен. Научният апарат включва голям брой произведения на български език (85), а така също и чуждестранни заглавия (7 на немски, английски и френски).

2.6. Анализът се основава на значителна по обем съдебна практика, която е умело използвана (без самоцелно позоваване).

2.7. Бих желал да посоча някои конкретни моменти, които представляват принос. С оглед на обстоятелството, че във всеки момент, в който в резултат на анализа се е стигало до оригинални резултати, докторантката е формулирала предложения de lege ferenda, приносните моменти биха могли да се очертаят посредством преценка на съответните предложения. Ще се спра на по-важните от тях:

---

[1] Държа сметка, че от пуристична гледна точка няма обособен такъв клон на правото.

2.7.1. Докторантката прави сполучлив опит за разграничение между дружествен дял в ООД и членство в ООД, което на свой ред води до формулиране на дефиниция на понятието за дружествен дял в ООД. Задълбочено е анализиран употребяваният в закона термин „дял“, като се прави извод, че този термин се използва за обозначаването поне на три различни неща - на вноска в имуществото, на участие в капитала и на дружествен дял в ООД.

Авторката предлага редица формулировки за евентуално усъвършенстване на уредбата за отделните употреби на понятието, в резултат на които да се избегне подобна, предизвикваща смущения и неясноти, многозначност.

2.7.2. По принцип е приемливо е предложението de lege ferenda в ТЗ да се предвиди задължение за дружеството във всеки един момент да разполага с чисто имущество (разлика между актив и пасив) не по-малко по стойност от записания в ТРРЮЛНЦ капитал. При действащата уредба обаче изискване звучи толкова екзотично, колкото и самата долна граница на размера на капитала – 2 лева.

Приемливо е и логически свързаното предложение при невъзможност за внасяне на вноска от съдружник останалите съдружници да изплатят непокритата част или съответно да се намали дружественият капитал.

2.7.3. Представляват принос предложенията на авторката за изменение на уредбата на вписванията (по специално на текста на чл. 140 ТЗ, а така също и относно въвеждането на изискване за съответствие между вписаните различни обстоятелства по партидата на търговеца).

2.7.4. Приемливи са предложенията относно последиците от смърт на собственика на еднолично ООД – както тези във връзка с легитимацията за заявяването за вписване на съответното

обстоятелство, така и относно въвеждането на срок по отношение на реализирането на възможността наследниците да продължат дейността на ЕООД при такава хипотеза.

2.7.5. Приемливо е в конкретиката си предложението за подобряване ефективността на изпълнението по чл. 517, ал. 3 ГПК посредством посочването, че дружеството има статус на трето задължено лице в процеса на принудително изпълнение върху дял на съдружник в ООД.

2.7.6. Приемливо е и предложението чл. 154, ал. 1 ТЗ да бъде допълнен с нова т. 6, която да гласи, че дружеството се прекратява при оставането му без членски състав.

Всъщност следва да се отбележи, че конкретните приносни моменти са многобройни, но поради изискванията, свързани с обема на настоящото становище, аз ги обединявам по тематика.

3. Наред с изрично изброените и някои непосочени положителни характеристики към работата могат да се отправят някои препоръки:

3.1. На първо място намирам, че при бъдеща преработка с цел издаване на работата резултатите от научния анализ и предложенията de lege ferenda трябва да бъдат обобщени и изложени в самостоятелна заключителна част.

3.2. В някои моменти работата разкрива склонност към формални разсъждения, което на свой ред води до неубедителна обосновка: неприемливи са ми разсъжденията относно възможността да се придобие по договорен път[2] дружествен дял от трето лице, без същото да бъде прието като член. Спецификата на хипотезата е такава, че двете неща са неразривно свързани (само по случайност може да се стигне до такова положение, при което разрешенията трябва да се

[2] **Естествено, съвсем различно е положението при наследяване на дружествен дял, където основанието за придобиване е юридическо събитие.**

търсят на плоскостта на аномалията. От изложението се остава с впечатление, че това съвсем не е необикновена хипотеза).

Формални и неприемливи са разсъжденията и изводите на авторката относно формата на завещание (завет) на дружествен дял. Саморъчното завещание е форма, която е приложима по отношение на всички видове имуществени права, включително относно недвижими имоти, за прехвърлянето на които законът изисква дори по-висока форма от нотариалната заверка на подписа и съдържанието. То е приложимо и при общо разпореждане с цялото имущество на завещателя, когато то включва в себе си титулярство върху дружествени дялове в ООД.

3.3. На фона на всеобхватното и прецизно изследване прави впечатление липсата на анализ на проблематиката на дружествения дял на ограничено отговорните съдружници в командитно дружество.

3.4. Посочените в предходните точки моменти не представляват съществени слабости на работата, а следва да се схващат по-скоро като препоръки към бъдещата работа на авторката върху труда.

4. Други обстоятелства

4.1. Видно от представената професионална автобиография Маргарита Илиева Балабанова е проявявала сериозни научни интереси и значителна активност още като студент.

4.2. Докторантката представя впечатляващ за времето, през което е работила, брой публикации - 6, от които 5 свързани с темата на дисертационния труд. Има и многобройни участия в научни форуми, включително в чужбина.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

С оглед на изложеното се налага изводът, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, на Правилника за прилагането на този закон и на специалните изисквания на ПУРПНСЗАД в ИДП при БАН.

Дисертационният труд съдържа редица научни приноси с полезност за практиката и за евентуално усъвършенстване на законодателството. Трудът демонстрира, че докторантката притежава значителен обем теоретични знания в областта на търговското право и редица други правни области, а така също и способност за самостоятелни научни изследвания.

Всичко това ми дава основание да дам положителна оценка на качествата на рецензирания труд и на докторантката и да предложа на уважаемото Научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор" по професионално направление 3.6. Право, докторска програма: Стопанско/търговско право на Маргарита Илиева Балабанова – редовен докторант към ИДП–БАН, Секция Гражданскоправни науки.

02.10. 2020 г. **Изготвил становището:**

проф. д-р Силви Чернев